

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการสร้างรูปแบบหม้อดินท้องถิ่นครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นลำดับ 4 ตอน ด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ
 2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยในหมู่บ้าน
 3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป
 4. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ
- ซึ่งผลจากการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

กลุ่มผู้ประกอบการที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน มีอยู่ 3 ราย โดยจะทำในลักษณะครอบครัว มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย ได้เริ่มประกอบอาชีพปั้นหม้อเป็นเวลา 20 ปีขึ้นไป รายได้เฉลี่ยในแต่ละวันอยู่ในช่วง 100 - 500 บาท ขึ้นอยู่กับปริมาณงานและดินที่จะใช้ปั้น โดยจะผลิตได้วันละ 40 ใบขึ้นไป

สำหรับหม้อดินที่จำหน่ายได้มากที่สุด คือ หม้อต้มยาสมุนไพร รองลงมาก็เป็นเผือก ส่วนหม้อชนิดอื่น ๆ จำหน่ายได้บ้างตามแต่ลูกค้าจะสั่ง และจะจำหน่ายได้ทุกขนาดพอ ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือ ขนาดเล็ก ก็ตาม

ในอดีตมีการปั้นหม้อทุกรูปแบบ เพื่อการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. หม้อข้าว เพื่อประโยชน์ใช้หุงข้าว อาบน้ำศพ และทำนํ้ามนต์
2. หม้อต้มยาสมุนไพร เพื่อประโยชน์ใช้ต้มยาชนิดต่าง ๆ
3. หม้อแกง เพื่อประโยชน์ใช้ประกอบอาหารประเภทแกงชนิดต่าง ๆ
4. เผือก เพื่อประโยชน์ใช้ใส่นํ้า หรือ ตักนํ้า และต้มยา
5. สวด เพื่อประโยชน์ใช้หุงข้าวเหนียว และใช้ในพิธีแต่งงาน

ส่วนในปัจจุบันยังคงทำหม้อดินทั้ง 5 รูปแบบ อยู่ 1 ราย อีก 1 ราย ไม่ได้ทำสวด และรายสุดท้ายจะทำเฉพาะหม้อต้มยาสมุนไพรกับเผือกเท่านั้น โดยจะนำหม้อมาตัดแปลงเป็นรูปกาแทน

ลักษณะของลวดลายยังคงใช้ลวดลายทุกอย่างเหมือนในอดีต โดยการใช้วิธีการ ชูค - ชิด การฉลุ การกดประทับ และการตีลาย เช่นเดียวกับในอดีต และผู้ประกอบการ ทั้ง 3 ราย คงใช้เตาแบบดั้งเดิม ซึ่งเตาที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันเป็นเตาแบบขึ้น 2 เตา และ เตานอน 1 เตา นอกจากนี้ มีอยู่ 2 ราย ที่ใช้เครื่องทุ่นแรงในการผลิต คือ แป้นหมุนไฟฟ้า และเครื่องนวดดิน

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่า หน่วยงานที่เคยให้การสนับสนุนการทำหม้อ ดินที่สทิงหม้อ มีเพียงหน่วยงานเดียว คือ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคใต้ โดยมี 1 ราย ที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดเลย ดังนั้น ปัญหาในการทำหม้อดินจึงมี หลายประการ คือ

1. ปัญหาหาแหล่งวัตถุดิบยาก
2. ปัญหาวัตถุดิบราคาแพง
3. ปัญหาขาดวัสดุ - อุปกรณ์ ในการทำ
4. ปัญหาขาดเครื่องอำนวยความสะดวก
5. ปัญหาขาดคนรับช่วงต่อในการทำ
6. ปัญหาลูก - หลาน และชาวบ้าน ไม่เห็นความสำคัญของอาชีพนี้
7. ปัญหาหาคนรับจ้างยาก
8. ปัญหาขาดหน่วยงานสนับสนุน และทางราชการสนับสนุนไม่จริงจัง
9. ปัญหาไม่สามารถผลิตงานตามที่ถูกกำต้องการได้

ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจ คือ ทั้ง 3 ราย ไม่มีปัญหาเรื่องรายได้น้อยเลย ผู้ประกอบการ ทั้ง 3 ราย ได้แสดงความคิดเห็นว่าสิ่งที่รัฐหรือเอกชนน่าจะให้การสนับสนุน คือ

1. หน่วยงานของรัฐน่าจะช่วยเหลือปัญหาเรื่องแหล่งดิน ซึ่งมีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ในขณะนี้
2. ควรมีการสนับสนุนเรื่องทุนกู้ยืม
3. ช่วยเหลือด้านพื้นที่การผลิตและการตลาด
4. มีผู้ช่วยแนะนำด้านการปรับปรุงรูปแบบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อาศัยในหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 77 ครัวเรือน จากการสัมภาษณ์ สรุปผลค่าทางสถิติเป็นร้อยละ ดังต่อไปนี้

เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	23	29.87
หญิง	54	70.13
รวม	77	100.00

อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างอายุ 60 - 79 ปี มากที่สุด โดยเกือบเท่ากับกึ่งหนึ่งของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 - 39	14	18.18
40 - 59	21	27.27
60 - 79	36	46.75
80 ปี ขึ้นไป	6	7.80
รวม	77	100.00

ที่อยู่

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด อาศัยอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบลสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ส่วนภูมิลำเนาของผู้ให้สัมภาษณ์จะเป็นภูมิลำเนาเดิมเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ มีเพียง 4 คน ที่มาจากถิ่นอื่น ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนาเดิมที่บ้านสทิงหม้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช่	73	94.81
ไม่ใช่	4	5.19
รวม	77	100.00

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลา 20 ปี ขึ้นไป มากที่สุด ลำดับรองลงมาอยู่ในช่วง 5 - 10 ปี และน้อยสุด คือ ช่วง 10 - 15 ปี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

เวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5 ปี	-	-
5 - 10 ปี	12	15.58
10 - 15 ปี	2	2.60
15 - 20 ปี	-	-
20 ปีขึ้นไป	63	81.82
รวม	77	100.00

การประกอบอาชีพป็นหม้อ

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เกินกว่ากึ่งหนึ่งเพียงเล็กน้อยที่เคยประกอบอาชีพ
ป็นหม้อ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพป็นหม้อ

ครอบครัวที่เคยประกอบอาชีพป็นหม้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	43	55.84
ไม่เคย	34	44.16
รวม	77	100.00

สาเหตุที่เลิกอาชีพป็นหม้อ

จากการสัมภาษณ์ถึงสาเหตุที่เลิกอาชีพป็นหม้อ พบว่าประเด็นที่เป็นสาเหตุหลัก
คือ ขาดคนทำ ส่วนลำดับรองลงมา คือ วัสดุคุณภาพ, รายได้น้อย, อาชีพอื่น
รายได้ดีกว่า และ ไม่มีตลาดรองรับ สำหรับสาเหตุอื่น ๆ เป็นเหตุผลส่วนตัว เช่น
ไม่มีวัสดุคุณภาพ, สุขภาพไม่แข็งแรง, ทำแล้วขาดทุน เป็นต้น

ตารางที่ 13 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาเหตุที่เลิกอาชีพป็นหม้อ

สาเหตุที่เลิกอาชีพป็นหม้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- อาชีพป็นหม้อรายได้น้อย	13	13.54
- ขาดคนทำ / ขาดคนรับช่วงต่อ	30	31.25
- อาชีพอื่นรายได้ดีกว่า	11	11.46
- ไม่มีตลาดรองรับ	8	8.34
- วัสดุคุณภาพ ไม่สะดวกต่อการทำ	25	26.04
- สาเหตุอื่น ๆ	9	9.37
รวม	96	100.00

การใช้หม้อดิน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์มากกว่ากึ่งหนึ่งเพียงเล็กน้อยที่เคยใช้หม้อดินสถึงหม้อ
 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้หม้อดิน

ครอบครัวที่เคยใช้หม้อดินสถึงหม้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	43	55.84
ไม่เคย	34	44.16
รวม	77	100.00

ประเภทของหม้อดินที่ใช้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประเภทของหม้อดินที่ใช้มากที่สุด คือ หม้อต้มยา
 สมุนไพร และเผือก ซึ่งใช้งานตามหน้าที่เดิม คือ ต้มยา และ ใส่น้ำ ส่วนรองลงมา
 คือ หม้อข้าว สวด และหม้อแกง ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหม้อดินที่ใช้

ประเภทของหม้อดินที่ใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หม้อข้าว	43	19.20
หม้อแกง	28	12.50
หม้อต้มยาสมุนไพร	59	26.34
เผือก	59	26.34
สวด	35	15.62
รวม	224	100.00

ขนาดของหม้อดิน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ขนาดหม้อดินที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ขนาดกลาง เพราะใช้งานได้สะดวก ส่วนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีการใช้อยู่ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แล้วแต่ความจำเป็น ดังแสดงไว้ในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดที่นิยมใช้

ขนาดของหม้อดินที่นิยมใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใหญ่	40	27.02
กลาง	62	41.90
เล็ก	46	31.08
รวม	148	100.00

ลวดลายหม้อดิน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะรู้จักลายหม้อดินเดิมของสทิงหม้อเป็นอย่างดี โดยลายคิ้วนาง เป็นลายที่ชื่นชอบมากที่สุด รองลงมา คือ ลายก้านมะพร้าวคี่ ลายก้านมะพร้าวคู่ และลายอื่น ๆ เรียงตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 17 ซึ่งส่วนใหญ่จะให้เหตุผลว่าลายสวย และเป็นลายที่เรียบง่าย ดูแล้วมีลักษณะเด่นชัดดี และทุกคนต้องการให้อนุรักษ์ลวดลายเดิมไว้

ตารางที่ 17 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของลายหม้อดินที่ชอบ

ประเภทของลายหม้อดินที่ชอบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลายคิ้วนาง	54	25.12
2. ลายก้านจากหรือลายก้านมะพร้าวคี่	35	16.28
3. ลายก้านจากหรือลายก้านมะพร้าวคู่	26	12.10
4. ลายลูกแก้วใหญ่	23	10.69
5. ลายก้านแย่ง	22	10.23
6. ลายก้านมะพร้าวหยักกลีกลง	18	8.37

ประเภทของลายหม้อดินที่ชอบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. ลายก้านมะพร้าวหยักนูนขึ้น	12	5.58
8. ลายประดิษฐ์ ลายประดิษฐ์ (ดอกพิกุล)	20	9.30
9. ลายลูกพริกหรือลายท่าแนะ	4	1.86
10. ลายอื่น ๆ	1	0.47
รวม	215	100.00

การอนุรักษ์ลวดลาย

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ได้จัดลำดับลวดลายที่เห็นว่าควรอนุรักษ์ไว้ 3 ลำดับ คือ

1. ลายควีนาง
2. ลายก้านจากหรือลายก้านมะพร้าวคี่
3. ลายลูกแก้วใหญ่

เพราะเป็นลวดลายเก่าแก่ มีความสวยงาม และเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ โดยคิดเป็นค่าร้อยละ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการจัดลำดับของลวดลายที่ต้องการให้อนุรักษ์

ลำดับของลวดลายที่ต้องการให้อนุรักษ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลายควีนาง	57	43.18
2. ลายก้านจากหรือลายก้านมะพร้าวคี่	48	36.36
3. ลายลูกแก้วใหญ่	27	20.46
รวม	132	100.00

การอนุรักษ์การปั้นหม้อดินสทิงหม้อ

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ทุกคนเห็นด้วยว่าควรจะมีการอนุรักษ์การปั้นหม้อดินสทิงหม้อต่อไป โดยต้องการให้มีการปั้นหม้อประเภทเผลิ่งมากที่สุด รองลงมา

คือ หม้อหุงข้าว / ดัมยาสมุนไพโร สวด และหม้อแกง ส่วนประเภทอื่น ๆ ที่ต้องการให้คงไว้ เช่น ของเล่น กระจุกอมสิน เป็นต้น ดังแสดงไว้ในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการให้มีการทำหม้อดินในปัจจุบัน

ประเภทของหม้อดินที่ต้องการให้มีการทำในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- หม้อหุงข้าว / ดัมยาสมุนไพโร	45	26.47
- หม้อแกง	19	11.18
- เผล้ง	54	31.76
- สวด	22	12.94
- อื่น ๆ	30	17.65
รวม	170	100.00

ประโยชน์ของการใช้งาน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เห็นว่าประโยชน์ของรูปแบบหม้อดินสถึงหม้อ น่าจะใช้ ดัมยาสมุนไพรมากที่สุด รองลงมา คือ ใช้หุงต้มประกอบอาหารเหมือนเดิม และใช้ใส่น้ำหรือขนม โดยให้ความสำคัญในอัตราส่วนที่เท่ากัน นอกเหนือจากนั้น ก็ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง ใช้เป็นอุปกรณ์ในการละเล่น และประโยชน์อื่น ๆ เช่น เป็นของชำร่วย กระจุกปลุกต้นไม้ กาน้ำ และแจกันดอกไม้ ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประโยชน์ใช้สอย

ประโยชน์ของรูปแบบหม้อดินหึ่งหม้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ใช้หุงต้มประกอบอาหารเหมือนเดิม	35	19.66
2. ใช้ต้มยาสมุนไพร	48	26.97
3. ใช้เป็นหม้อใส่น้ำ ขนมน	35	19.66
4. ใช้เป็นอุปกรณ์ในการละเล่น	20	11.24
5. ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง	25	14.04
6. ประโยชน์อื่น ๆ	15	8.43
รวม	178	100.00

ผลกระทบจากการทำหม้อดิน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เห็นว่าผลกระทบจากการทำหม้อดินจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับ คือ ปัญหาเรื่องดินและสถานที่เผา ปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน และสุดท้ายคือ ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัญหาที่เกิดจากการทำหม้อดิน

ปัญหาที่เกิดจากการทำหม้อดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ปัญหามลภาวะเป็นพิษ	11	16.92
- ปัญหาความขัดแย้งของคนในชุมชน	19	29.23
- ปัญหาอื่น ๆ (ปัญหาเรื่องดิน สถานที่เผา)	35	53.85
รวม	65	100.00

ประโยชน์ของการทำหม้อดิน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เห็นว่าประโยชน์ของการทำหม้อดินมากที่สุด คือ ทำให้คนในชุมชนมีรายได้หลักและรายได้เสริม รองลงมา คือ ได้นำหม้อดินมาใช้ใน

ครัวเรือน ทำให้คนในชุมชนได้รู้จักการทำหม้อดิน และรู้จักนำการทำหม้อดิน มาคัดแปลงเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้าน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประโยชน์ของการทำหม้อดิน

ประโยชน์ของหม้อดินต่อ ผู้ประกอบการหรือชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ได้รู้จักการทำหม้อดิน	7	7.14
- ได้นำหม้อดินมาใช้ในครัวเรือน	42	42.86
- ทำให้คนในชุมชนมีรายได้หลักและ รายได้เสริม	45	45.91
- การนำหม้อดินมาคัดแปลงเป็น เครื่องประดับตกแต่งบ้าน	4	4.09
รวม	98	100.00

หน่วยงานที่ควรให้การสนับสนุน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ให้ความสำคัญของหน่วยงานที่ควรสนับสนุนใกล้เคียงกัน ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน เช่น อำเภอ พัฒนาการอำเภอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กลุ่มออมทรัพย์ตำบล หรือบริษัท เอกชนต่าง ๆ ที่จะรับซื้อผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ดังแสดงไว้ในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหน่วยงานที่ควรให้การสนับสนุน

หน่วยงานที่ควรให้การสนับสนุน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หน่วยงานของรัฐ	21	42.00
หน่วยงานของเอกชน	29	58.00
รวม	50	100.00

ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะที่กลุ่มผู้อาศัยในหมู่บ้านให้ความสำคัญมากที่สุด คือ อยากให้รุ่นลูกหลานอนุรักษ์สืบต่อไป รองลงมา คือ ให้ผู้เกี่ยวข้องช่วยจัดหาแหล่งดินในการปั้นหม้อ และที่น่าสนใจ คือ มีข้อเสนอแนะให้มีการประดิษฐ์รูปทรงและลวดลายใหม่ ๆ ขึ้นบ้าง สุดท้าย คือ อยากให้มีตลาดรองรับมากกว่าเดิม ดังแสดงไว้ในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ให้ผู้เกี่ยวข้องจัดหาดินในการปั้นหม้อ	20	28.17
- อยากให้รุ่นลูกหลานอนุรักษ์สืบต่อไป	30	42.25
- อยากให้มีตลาดรองรับมากกว่าเดิม	4	5.63
- อยากให้ประดิษฐ์รูปทรงแปลกใหม่ ขึ้นบ้าง พร้อมทั้งลวดลายที่ใหม่ ๆ ด้วย	17	23.95
รวม	71	100.00

ตอนที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เป็นสองเท่าของกลุ่มผู้อาศัยในหมู่บ้าน จำนวน 154 ราย โดยแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงในจำนวนที่เท่ากัน และสรุปผลค่าทางสถิติเป็นร้อยละ ดังต่อไปนี้

อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ จะอยู่ระหว่างอายุ 21 - 30 ปี ถึงร้อยละ 74.03 ที่เหลือจะมีจำนวนใกล้เคียงกันตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	9	5.84
21 - 30 ปี	114	74.03
31 - 40 ปี	18	11.69
41 - 50 ปี	11	7.14
50 ปี ขึ้นไป	2	1.30
รวม	154	100.00

การใช้งาน

จากการสัมภาษณ์ ร้อยละ 79.22 รู้จักหม้อดินสทิงหม้อ และเป็นจำนวนที่เคยใช้หม้อดินมากกว่ากึ่งหนึ่งของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้งาน

ครอบครัวย่อยที่เคยใช้หม้อดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยใช้	92	59.74
ไม่เคยใช้	62	40.26
รวม	154	100.00

ประเภทของหม้อดินที่ใช้

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เลือกใช้หม้อต้มยาสมุนไพรมากที่สุด รองลงมา คือ เพลิง หม้อข้าว สวด และหม้อแกง ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหม้อดินที่ใช้

ประเภทของหม้อดินที่ใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หม้อข้าว	29	15.26
หม้อแกง	9	4.74
หม้อต้มยาสมุนไพร	86	45.26
เผือก	46	24.21
สวด	20	10.53
รวม	190	100.00

ขนาดของหม้อดิน

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์นิยมใช้หม้อดินขนาดกลางมากที่สุด ส่วนขนาดอื่น ๆ มีใช้บ้างไม่มากนัก ดังแสดงไว้ในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดที่นิยม

ขนาดที่นิยมใช้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดใหญ่	8	5.19
ขนาดกลาง	99	64.29
ขนาดเล็ก	30	19.48
ไม่แสดงความคิดเห็น	17	11.04
รวม	154	100.00

อวดลายหม้อดิน

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะรู้จักและชอบลายต่าง ๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เพราะลวดลายอ่อนช้อยสวยงาม มีลักษณะเรียบง่าย มีลักษณะเส้นโค้งงดงาม และดูเป็นธรรมชาติ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลวดลายที่รู้จักและชอบ

ลวดลายหม้อดินที่รู้จักและชอบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลายประดิษฐ์	59	14.39
ลายคว้านาง	52	12.68
ลายประดิษฐ์ (ดอกพิกุล)	52	12.68
ลายลูกแก้วใหญ่	45	10.98
ลายก้านจาก หรือลายก้านมะพร้าวคู่	43	10.49
ลายก้านมะพร้าวหยักนูนขึ้น	42	10.24
ลายก้านมะพร้าวหยักลึกลง	35	8.54
ลายลูกพริก หรือ ลายท่าแนะ	29	7.07
ลายก้านจากหรือลายก้านมะพร้าวคี่	27	6.59
ลายก้านแย่ง	24	5.85
ลายอื่น ๆ	2	0.49
รวม	410	100.00

การอนุรักษ์ลวดลาย

กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ร้อยละ 95.45 เห็นด้วยว่าควรมีการอนุรักษ์ลวดลายไว้ โดยเฉพาะลายอื่น ๆ และลายประดิษฐ์ อยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน นอกเหนือจากนี้ก็เป็นลายลูกแก้วใหญ่ และลายดอกพิกุล ตามลำดับ โดยให้เหตุผลเพราะเป็นลวดลายเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ดูซับซ้อนแต่เรียบง่าย และมีความงดงาม ดังแสดงไว้ในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการอนุรักษ์

อวคาลัยที่กรอนุรักษ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลายลูกแก้วใหญ่	57	20.43
ลายประดิษฐ์ (ดอกพิกุล)	39	13.98
ลายประดิษฐ์	75	26.88
อื่น ๆ	108	38.71
รวม	279	100.00

การอนุรักษ์การปั้นหม้อดินสทิงหม้อ

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ทุกคนต้องการให้มีการอนุรักษ์การปั้นหม้อดินสทิงหม้อต่อไป เพราะจะได้เป็นเอกลักษณ์ให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชมและเป็นการเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยเห็นว่าในปัจจุบันควรจะทำหม้อข้าว / ต้มยาสมุนไพรมากที่สุด รองลงมา คือ เผล้ง สวด หม้อแกง และแจกัน กระปุกออมสิน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการให้มีการทำหม้อดินในปัจจุบัน

ประเภทของหม้อดินที่ต้องการให้มีการทำในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หม้อข้าว / ต้มยาสมุนไพร	120	36.58
หม้อแกง	47	14.33
เผล้ง	98	29.88
สวด	49	14.94
อื่น ๆ	14	4.27
รวม	328	100.00

ประโยชน์จากการใช้งาน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เห็นว่าประโยชน์ของรูปแบบหม้อดินทิงหม้อ น่าจะใช้ คัมยาสุนไพรมากที่สุด รองลงมา คือ ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง ใช้ใต้น้ำ ใช้หุงต้มประกอบอาหารเหมือนเดิม ใช้เป็นอุปกรณ์ในการละเล่น และใช้ ประโยชน์อื่น เช่น ใช้ปลูกต้นไม้ ใช้เป็นของที่ระลึกหรือเป็นแจกันใส่ดอกไม้ ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประโยชน์ใช้สอย

ประโยชน์ของรูปแบบ หม้อดินทิงหม้อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้หุงต้มประกอบอาหารเหมือนเดิม	73	14.69
ใช้คัมยาสุนไพรมากที่สุด	132	26.56
ใช้ใต้น้ำ	104	20.92
ใช้เป็นอุปกรณ์ในการละเล่น	59	11.87
ใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง	113	22.74
ประโยชน์อื่น ๆ	16	3.22
รวม	497	100.00

การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบ

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ร้อยละ 40.28 ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงด้านรูปร่าง รูปทรงมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านลวดลาย ด้านขนาด และอื่น ๆ เช่น ด้าน สี สัน ความทนทาน ประโยชน์ใช้สอยและคุณภาพ ตามลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อควรปรับปรุงหรือพัฒนาด้านรูปแบบ

การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านขนาด	62	17.22
ด้านรูปร่างรูปทรง	145	40.28
ด้านลวดลาย	133	36.94
ด้านอื่น ๆ	20	5.56
รวม	360	100.00

หน่วยงานที่ควรให้การสนับสนุน

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เห็นว่าหน่วยงานที่ควรให้การสนับสนุนการทำหม้อดินมาก คือ หน่วยงานของรัฐ โดยให้ค่าความสำคัญถึงร้อยละ 67.36 พร้อมทั้งยกตัวอย่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น อบต. กรมศิลปากร กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สถาบันส่งเสริมและพัฒนาแรงงาน เป็นต้น ส่วนหน่วยงานของเอกชนเป็นอันดับรอง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหน่วยงานที่ควรให้การสนับสนุน

หน่วยงานใดที่ควรให้การสนับสนุน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หน่วยงานของรัฐ	130	67.36
หน่วยงานของเอกชน	56	29.01
อื่น ๆ	7	3.63
รวม	193	100.00

ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นถึงร้อยละ 75 ส่วนที่เหลือมีข้อเสนอแนะที่แตกต่างกันไป เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. อยากให้คนรุ่นหลังช่วยอนุรักษ์กันต่อไป
2. ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการขึ้นหม้อดินให้มีชื่อเสียงจนเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสงขลา
3. ควรมีการคัดแปลงรูปทรงและลวดลายใหม่ ๆ บ้าง
4. ควรมีการส่งเสริมทางด้านการตลาด
5. ควรทำให้มีความทนทานกว่าเดิม

ตอนที่ 4 ข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน ได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

แบบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. หูจับบริเวณคอภาชนะควรเพิ่มขนาดใหญ่กว่าเดิมเพื่อความคงทน
2. ลวดลายควรให้มีการยึดหยุ่นได้ เช่น มีการสลับตำแหน่งของลวดลายเป็นต้น
3. ถ้าจะใช้เป็นกระถาง ควรเจาะรูตรงกลางก้นภาชนะสำหรับระบายน้ำ แต่มีอยู่ท่านหนึ่งเห็นว่าการนำมาทำเป็นกระถางไม่เหมาะสม เพราะตรงกลางของตัวภาชนะจะ โก้งออก ไม่สะดวกต่อการเปลี่ยนดิน
4. หากเพิ่มเตาถ่านเล็ก ๆ แบบอั้ง โถ่ และจัดผิวหม้อภายในให้เรียบ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกด้าน คือ ใช้เป็นหม้อ ไฟตั้งโต๊ะอาหาร

แบบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่านเห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. จะต้องคำนึงถึงความแข็งแรงของหูจับ
2. ควรมีการออกแบบลวดลายฉลุให้หลากหลายและยึดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม
3. ลวดลายฉลุบางครั้งอาจจะมีปัญหาเวลาเผา ลายอาจจะแตกหรือร้าวได้
4. เพิ่มประโยชน์การใช้งานเป็นอ่างล้างปลา โดยการปรับขนาดให้เหมาะสม และเพิ่มขาตั้ง

แบบที่ 3 มีผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยให้เหตุผลว่าเป็นรูปแบบที่ต้องอาศัยขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอนและใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ส่วนอีก 7 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. วัสดุที่ใช้รัดคอและลำตัวภาชนะสามารถใช้วัสดุอื่นแทนเชือกได้ เช่น หวาย เป็นต้น

2. ขาดังควรเป็นขาคินเผา และอาจจะมีลายฉลุเพิ่มเติมเพื่อความสวยงาม แต่ในแง่ของผู้ประกอบการมีความเห็นว่าขาดังไม่ควรทำด้วยคินเผาเพราะจะหักง่าย
3. ควรจะปรับความสูงของหม้อเพื่อไม่ต้องใช้ขาเหล็กเพื่อที่ผู้ประกอบการจะได้ผลิตได้ง่าย และลดต้นทุนการผลิต
4. ฝาปิดควรอนุรักษ์รูปแบบเดิม

แบบที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. ควรมีการปรับเปลี่ยนลวดลายให้แปลกจากเดิม เช่น ทำเป็นลายฉลุ หรือหาวิธีการเคลือบ เขียนสี หรือเขียนเป็นตัวอักษรที่มีความหมาย เป็นต้น
2. ส่วนบนที่ใช้แขวนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเป็นลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย

แบบที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรปรับสัดส่วนให้สูงขึ้นและลดส่วนฐานให้แคบกว่าเดิม เพื่อให้รูปร่างกระชับขึ้น
2. การใช้เชือกรัดอาจจะทำให้ยุ่งยากในการผลิต
3. ควรมีการเคลือบผิวให้ดูสวยงาม
4. เพิ่มประโยชน์การใช้งานเป็นกระถางรูปก็ได้

แบบที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ส่วนของปากหม้อควรจะอนุรักษ์รูปแบบเดิม แต่อาจจะยึดส่วนของคอหม้อให้สูงขึ้น
2. ลักษณะของลวดลายควรจะมีการลดหลั่นขนาดให้เหมาะสมกับรูปทรง
3. บริเวณก้นหม้อไม่ควรมีลักษณะโค้งเหมือนแบบเดิม เพราะอาจจะทำให้ล้มแตกง่าย น่าจะปรับเป็นก้นแบนราบ หรือ ให้มีลักษณะโค้งขึ้น หรือทำเป็นหมอนรองรับแทน จะทำให้การตั้งภาชนะมีความมั่นคงขึ้น

4. เพิ่มประโยชน์การใช้งานเป็นกระถางปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย

แบบที่ 7 มีผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยให้เหตุผลว่าเป็นรูปแบบที่ต้องอาศัยการผลิตหลายขั้นตอน และใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ส่วนอีก 7 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. ควรปรับปรุงร่างภาชนะให้สูงขึ้นเพื่อเลี่ยงการใช้น้ำรด จะ ได้เป็นงานหัตถกรรมของชาวบ้านล้วน ๆ
2. หากใช้น้ำรดควรเพิ่มขาให้เป็น 4 ขา เพราะต้องรับน้ำหนักปริมาณของน้ำที่อยู่ภายในภาชนะด้วย จะทำให้การใช้งานมีความแข็งแรงขึ้น
3. อาจจะออกแบบให้มีขนาดเล็กด้วยเพราะจะให้ความรู้สึกที่น่ารักและสวยงาม

แบบที่ 8 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 ท่าน เห็นด้วยกับรูปแบบใหม่ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. ควรระวังเรื่องลายลวดอย่าให้มากจนเกินไปเพราะจะทำให้กลิ่นของเครื่องหอมระเหยเร็ว
2. ลวดลายควรมีการยืดหยุ่นตามความเหมาะสม
3. วัสดุที่ใช้แขวนควรเป็นวัสดุชนิดอื่น ๆ ด้วย
4. ควรมีการตรวจสอบความต้องการของตลาดรองรับด้วย